

J.nr. 19-30413-000001
Ref. BILU
Den 29. marts 2019 /
Rev. 8. april 2019

Referat fra møde i Udvalget for Plantegenetiske Ressourcer tirsdag den 12. marts 2019 i Landbrugsstyrelsen, København

Deltagere: *Formand* Birte Boelt, Aarhus Universitet
Morten Greve Pedersen, DLF
Hanne Grethe Kirk, DANESPO
Lasse Lose, Pometet, Københavns Universitet
Hanne Lakkenborg, Aarhus Universitet, Årslev
Søren Thorndahl Jørgensen, Landbrug & Fødevarer
Lars Sørensen, Økologisk Landsforening
Bettina Buhl, Det Grønne Museum, Gl. Estrup
Hans Erik Svart og Josefine Møller, Miljøstyrelsen
Simon von Sibenthal suppleant for Gert Poulsen, Frøsamlernerne
Gerhard Deneken, Tystoftefonden
Jette Nydam Hansen, NordGen
Landbrugsstyrelsen: Gitte Wolf og Birgitte Lund.

Afbud fra: Ahmed Jahoor, Nordic Seed A/S; Kirsten Jørgensen, Københavns Universitet; Erik Dahl Kjær, Københavns Universitet; Anne Fabricius, Dansk Gartneri; Claus Saabye Erichsen, Dakofo.

Punkt 1. Velkommen

Formanden bød medlemmer og suppleanter velkommen, med speciel velkomst til Gitte Wolf, ny teamleder i Landbrug og Biodiversitet i enheden Miljø & Biodiversitet og til Josefine Møller som tager over efter Hans Erik Svart fra Miljøstyrelsen. Herefter fulgte en præsentationsbordrunde af medlemmerne.

Punkt 2. Godkendelse af dagsorden

Dagsordenen blev godkendt som følger:

1. Velkommen
2. Godkendelse af dagsorden
3. Meddelelser
 - Formanden
 - Landbrugsstyrelsen
 - Medlemmerne, herunder NordGen
4. Den økonomiske ramme for bevaringsarbejdet med jordbrugets genetiske ressourcer i 2019, LBST (Bilag)

5. Relokalisering i Danmark ved AU af NordGens Basisfrølager, LBST
6. Udpegning af danske medlemmer til NordGens arbejdsgrupper for perioden 2019 – 2022, LBST
7. CWR (Crop Wild Relatives) – hvordan kommer vi videre, MST
8. Emner for kommende møder i udvalget
9. Næste møde
10. Eventuelt

Punkt 3. Meddelelser

- **Formanden**

Orientering om IPK Gatersleben, den tyske genbank, som formanden netop har besøgt. Genbankens aktiviteter er finansieret af det tyske forskningsministerium.

- **Landbrugsstyrelsen (LBST)**

Succesfuld temadag for jordbrugets plantegenetiske ressourcer med mere end 115 tilmeldte blev afholdt i Årslev, AU den 3. december 2018. Fokus for dagen var Svend Erik Nielsens lancering af hans rapport ”De gamle sorter af vores køkkenurter – beskrivelse for at genopdage og bevare”. Projektet var blandt de første, der blev bevilliget tilsagn under projektordningen for jordbrugets genetiske ressourcer i 2015. Et mindre projektilskud med stor effekt og med slutanbefalinger til, hvordan vi kommer videre.

Projektordningen i 2018 for jordbrugets genetiske ressourcer: Status er, at ud af syv ansøgninger til planter fik tre tilsagn om fuldt tilskud og to fik delvis tilsagn om tilskud. I 2018 er der i alt givet tilsagn på 900.321 kr. til planteområdet og på husdyrområdet har ti projekter modtaget tilsagn på et samlet beløb på 904.587 kr. Projektordningen for 2015 - 2017. De sidste projekter der blev igangsat i 2015 er afsluttet og slutrapportering og -udbetaling er i proces. Projekter der blev igangsat i 2016 og 2017 fortsætter.

Generelt for projektordningen og projekter igangsat mellem 2015 – 2018: Årsrapporter og slutrapporter bliver løbende lagt op på styrelsens hjemmeside: [Projektordningen jordbrugets genetiske ressourcer \(https://lbst.dk/landbrug/genetiske-ressourcer/\)](https://lbst.dk/landbrug/genetiske-ressourcer/).

Kontrakter 2018: Der er indgået tre kontrakter med Pometet, KU og en kontrakt med NordGen med et samlet beløb på 1,5 mio. kr. til plantegenetiske ressourcer.

- **Medlemmerne:**

NordGen informerede om NordGen’s aktiviteter herunder nyt databasesystem GRIN Global som erstatning for SESTO og planlægning af møde i maj for nationale koordinatore og repræsentanter fra de nationale klonsamlinger, herunder fra Årslev og Pometet. NMR har bevilget øgede ressourcer til NordGen på 10 mio. kr. over de næste fem år for at nedbringe det oparbejdede efterslæb på foryngning / opformering af frøaccessioner og arbejdet er intensiveret med den øgede kapacitet. Der er blandt andet aftaler om øget opformering i Danmark af forskellige vanskelige arter. Derudover blev der orienteret om arbejdet med arbejdsmiljø på NordGen i Alnarp, populær frøwebshop og relokalisering af NordGens Basisfrølager ved AU.

Tystoftefonden redegjorde for fremgangen i aftalen med LBST om at gennemgå sortslister, opformere og bevare sorter, som er gået af den danske sortsliste siden 1990 og mangler at blive indlagret i NordGen. Det er dog ikke alle sorter Tystoftefonden selv har frø af og må derfor ud med forespørgsel til forædleren. Det

drejer sig om frø af ca. 700 sorter, heraf ca. 130 græsser. Frø af sorterne forventes at kunne blive leveret til NordGen i 2020.

I dag har Tystoftefonden på anmeldelsesskemaet til sortslisteoptagelse et 'ja/nej' afkrydsningsfelt, hvori anmelder bliver spurgt hvorvidt det kan accepteres, at standardprøven af selv- eller fremmedbestøvende sorter (excl. hybrider og deres forælderkomponenter) bliver bevaret i NordGen efter endt sortslisteoptagelse og/eller plantenyhedsbeskyttelse (DK/EU).

Det Grønne Museum oplyste, at de er i gang med at lægge sidste hånd på projektet "Historier om planter og dyr – et projekt, der skal udvikle redskaber til at formidle viden om de husdyr- og plantegenetiske ressourcer i Danmark" med udvikling af bl.a. en App med korte videoer, fire om planter og fire om husdyr, som vil kunne anvendes i alle formidlingssammenhænge. Projektet fik bevilliget midler i 2015 under projektordningen. Samtidig er der mange andre aktiviteter i gang herunder projektet, som blev bevilliget under den genetiske ressource projektordning i 2017 "En del af din egen historie – med kokke som formidlere af jordbrugets plantegenetiske ressourcer. Under kokkerefugiet har kokke-elever fra alle kokke- og restaurantskoler nu har været igennem et forløb med at lære at kende, bruge og formidle historien om jordbrugets plantegenetiske ressourcer.

AU orienterede om, at forskningscenter Årslev flytter fra Årslev til Århus den 1. november 2019. Dog forbliver bl.a. 'Den centrale nationale samling af vegetativt formerede grønsager' i Årslev til og med udgangen af 2020 indtil nye arealer er fundet omkring Århus.

KU orienterede om status for aktiviteter omkring virusrensning af jordbærsamlingen. Endvidere blev det oplyst, at den årlige 'Åbent hus' dag på Pometet bliver relanceret igen i sensommer/efterår 2019.

Foreningen Frøsamlerne oplyste, at de har fået en ny hjemmeside og en ny database, hvori adoptanter af frøprøver bliver registreret. Det blev forklaret, at en adoptant i denne sammenhæng er en fysisk person, som påtager sig ansvaret for opformering af en sort.

Punkt 4. Den økonomiske ramme for bevaringsarbejdet med jordbrugets genetiske ressourcer i 2019, LBST (Bilag)

Landbrugsstyrelsen orienterede om den økonomiske ramme til det jordbrugsgenetiske ressource område i 2019. Bevillingen er reduceret fra 6,7 mill. kr. under finanslov 2018 til en bevilling på 4,2 mill. kr. i 2019 til både husdyr- og plantegenetiske ressourcer, jf. bilag. Udvalget blev allerede på mødet i maj 2018 orienteret om forslag til fordelingen af midler til bevaringsarbejdet med husdyr- og plantegenetiske ressourcer. Til planteområdet betyder bevillingsreduktionen, at midlerne til plantekontrakter vedr. forskning og bevaring bliver reduceret fra 1,5 mio. kr. i 2018 til 1,0 mill. kr. i 2019. Projektordningen til bevaringsarbejdet med planter og husdyr bortfalder i 2019.

Det blev besluttet:

at godkende forslaget til fordelingen af midler til bevaringsarbejdet med husdyr- og plantegenetiske ressourcer for 2019, jf. bilag.

Med beslutningen udtrykte udvalget samtidigt sin bekymring for reduktionen i bevillingen til jordbrugets genetiske ressourcer. Det blev på mødet udtrykt, at bevillingen snarere end at blive reduceret burde øges markant, hvis vi i Danmark skal kunne løfte vores opgave med at bevar de plantegenetiske ressourcer. Det blev fremhævet, at i FN's 17 verdensmål er området adresseret i flere delmål. Udover betydningen i udviklingslandene har det også stor betydning i de udviklede lande, herunder specifikt i delmål 2.5, som siger "Inden 2020 skal den genetiske diversitet bevares for såsæd, opdyrkede planter, landbrugsopdræt og husdyr, samt deres relaterede vilde arter, herunder gennem fornuftigt forvaltet og diversificerede såsæd- og plantebanker på nationalt, regionalt og internationalt niveau, og der skal fremmes adgang til, samt retfærdig fordeling af goderne ved udnyttelse af de generiske ressourcer og den associerede traditionelle viden, som internationalt aftalt."

Under debatten blev forskellige indsatser nævnt, herunder henvendelsen fra de to udvalgsformænd til ministeren i foråret 2018. Mange forskellige forslag blev diskuteret i forhold til, hvordan de gode historier bliver formidlet ud.

Frøsamlerne opfordrede til, at udvalget allerede nu begynder arbejdet med at lave den kommende strategi, hvis den skal træde i kraft fra 1. januar 2021. Der blev opfordret til, at der med denne strategi både skal sikres midler til projekter, faste kontrakter og langsigtede aftaler, samt at udvalget skal arbejde for, at der på finansloven bliver tildelt væsentlige flere midler til jordbrugets genetiske ressourcer.

Der blev opfordret til, at hvis man ligger inde med relevant kommunikationsmateriale til brug for den gode historie om jordbrugets plantegenetiske ressourcer, kan det sendes til sekretariatet forud for næste udvalgs møde, hvor udvalget ser på det.

Udvalget afrundede punktet med at gentage, at de ikke er tilfredse med nedgangen i bevillingen til det jordbrugs genetiske ressource område. Konklusionen blev gentaget: "Vi bevarer for at kunne udnytte, f.eks. som mad og foder og for at kunne videreudvikle mad og foder p.g.a. efterspørgsel, miljø og klima."

Punkt 5. Relokalisering i Danmark ved AU af NordGens Basisfrølager, LBST

Landbrugsstyrelsen orienterede om fremdrift i processen mellem Miljø- og Fødevarerministeriet og Aarhus Universitet omkring beslutningen, om omplacering af NordGens Basisfrølager efter flytningen fra Årslev medio november 2019.

Der bliver arbejdet videre på at flytte NordGens Basisfrølager til Flakkebjerg, da styrelsen lægger vægt på den synergi med det frøfaglige miljø, der vil kunne etableres ved placering af NordGens Basisfrølager, hvor AU har sin frøforskning. Samtidig opfylder det også ønsket fra NordGen, udover hensynet til afstanden. En placering i Flakkebjerg muliggør endvidere øget synlighed af NordGens genbankaktiviteter i relation til AU's besøgende med interesse i forsøgs- og udviklingsaktiviteter.

Landbrugsstyrelsen fremsatte forslag og ønskede at høre udvalget, hvorvidt det ville tilkendegive sin opbakning til, at midlerne under Finanslov 2019 til jordbrugets plantegenetiske ressourcer, bliver allokert til indsats i forbindelse med omplacering af NordGens Basisfrølager ved AU i Flakkebjerg.

Udvalget diskuterede forslaget og fremhævede bl.a. nødvendigheden af at opnå en langsigtet infrastrukturel løsning i forhold til en optimal placering af NordGens Basisfrølager med fokus på faglig synergi på frøområdet.

Udvalget tilkendegav accept af, at midlerne til plantekontrakter vedrørende forskning og bevaring på 1,0 mill. kr. i 2019 bliver allokeret til indsats i forbindelse med omplacering af NordGens Basisfrølager ved AU i Flakkebjerg.

Punkt 6. Udpegning af danske medlemmer til NordGens arbejdsgrupper for perioden 2019 – 2022, LBST

Landbrugsstyrelsen orienterede om, at forud for mødet var udvalget blevet opfordret til at komme med forslag til danske kandidater til NordGens seks arbejdsgrupper for plantegenetiske ressourcer. Danmark skal udpege to medlemmer til hver af arbejdsgrupperne for korn, græsmarksplanter samt grøntsager og kartofler og et medlem til hver af arbejdsgrupperne for bælgplanter, industriplanter samt gruppen for prydblommer og krydderurter.

Udvalget foreslog flere kandidater til de respektive arbejdsgrupper og det var derfor nødvendigt at prioritere. Styrelsen oplyste, at herefter ville kandidaterne blive hørt i den prioriterede rækkefølge, hvorvidt de er interesseret i at deltage i arbejdet i arbejdsgrupperne inden orienteringen til NordGen medio marts.

Punkt 7. CWR (Crop Wild Relatives) – hvordan kommer vi videre, MST

Miljøstyrelsen indledte med en præsentation af, hvordan vi kommer videre med *in situ* bevaring af afgrødernes vilde slægtninge (CWR), (præsentation vedlagt).

Herefter fulgte en præsentation fra AU med en opdateret gennemgang af det nordiske projekt om afgrødernes vilde slægtninge med udgangspunkt i de danske forhold. Der blev orienteret om, at anbefalingerne i det nordiske projekt er ikke at passe på de mest truede arter, men det er at passe på bredden af arter, (præsentation vedlagt).

Udvalget diskuterede herefter, hvordan vi kommer videre med bevaring af afgrødernes vilde slægtninge i Danmark og hvorvidt de nødvendige kompetencer og den nødvendige økonomi findes.

Det blev besluttet

at Landbrugsstyrelsen nedsætter en *Task force* og inviterer Hanne Lakkenborg, AU, Birte Boelt, AU, Josefine Møller, Miljøstyrelsen, artsforvalter NN fra Miljøstyrelsen og Gert Poulsen, Frøsamlerne for at planlægge det videre arbejde med ophæng i anbefalingerne fra det nordiske CWR projekt (artikel vedlagt).

Punkt 8. Emner for de kommende møder i udvalget

Formanden åbnede for forslag fra udvalget til emner for kommende møder i udvalget.

Der blev lagt op til, at hovedemnet for næste udvalgsmøde kunne være: Hvordan får vi mere lydhørhed politisk og hvordan får vi jordbrugets plantegenetiske ressourcer på den politiske dagsorden. Det blev fremhævet, at *kommunikation og vidensdeling* er vigtigt og der blev henvist til diskussionen og beslutningen under punkt 5 om at samle de gode historier.

Endvidere blev det foreslået at invitere, f.eks. Heli Fitzgerald til et møde for at fortælle om arbejde i det nordiske projekt om CWR *in situ* conservation.

Punkt 9. Næste møde

Udvalget blev inviteret til Det Grønne Museum mandag den 28. oktober 2019, hvor der på denne dag samtidig vil blive afholdt Kokkerefugium. Det blev således aftalt, at i pauser under mødet vil der være mulighed for synergi med de deltagende kokke i kokkerefugiet. Det blev foreslået samtidig at invitere NordGens kommunikationsmedarbejder for at få synliggjort arbejdet med jordbrugets plantegenetiske ressourcer.

Punkt 10. Eventuelt

AU henviste til referatet fra udvalgmødet 24. maj 2018 punkt 4 om afgrødernes vilde slægtninge og ønskede en tilbagemelding fra NordGen om, hvilke oplysninger de ønsker om de indsamlede CWR frøaccessioner fra Danmark. Det blev aftalt, at NordGen tager direkte kontakt med AU i Årslev for at udrede udestående spørgsmål.

Formanden afsluttede med at takke Hanne Grethe Kirk for hendes bidrag som medlem af udvalget igennem de sidste par år. Hans Erik Svart fra Miljøstyrelsen blev ligeledes takket for konstruktive bidrag til rapporter og strategier igennem hans mange år som medlem af udvalget.